

SAMMEN OM FRAMTIDA

Kommuneplanens samfunnsdel med arealstrategi 2021-2032

Forslag til høring

Indre Østfold kommune

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Ny kommune, ny kommuneplan!

Norges største jordbrukskommune ligger sentralt og landlig med kort vei til det meste. Indre Østfold er et mangfoldig samfunn med byer og tettsteder, store naturområder og mange kultur- og fritidsaktiviteter. Dette gir oss gode valgmuligheter for et aktivt og sunt hverdagsliv. Den nye kommunen skal ta i bruk

styrken ved å være en mangfoldig kommune til å utvikle næringsliv, urbane kvaliteter, bolyst og attraktive og levende bygde- og nærmiljø. Nå som fem kommuner har blitt en, er det klart for en ny kommuneplan. Der skal premissene for den videre kommunebyggingen legges.

Plan for felles framtid

Kommuneplanen er Indre Østfolds strategi for å møte framtidens utfordringer. Kommuneplanens samfunnsdel setter retning for hvordan vi ønsker å utvikle lokalsamfunnet vårt i et langsiktig perspektiv. Kommunen står ovenfor utfordringer knyttet til økonomi, klimaendringer, levekår og utenforskap. Samtidig må hovedfokuset vårt være rettet mot de muligheter og kvaliteter vi har i kommunen vår, og som vi i fellesskap skal utvikle videre. Visjonen vår «På kornet!» handler om å høste det vi sår, være fremoverlent, presis og handlekraftig.

Sammen for en bærekraftig kommune

For å lage en god plan for framtida trenger vi kunnskap om, og felles forståelse av, hvilke muligheter og utfordringer vi står overfor. Tillit til hverandre er kanskje den viktigste samfunnsressursen vi har, og gjennom å jobbe sammen skaper vi tillit. Slik kan vi som lokalsamfunn trekke i samme retning. For å lykkes med satsingene, er kommunen avhengig av god og bred dialog med innbyggere, frivillige og andre aktører som jobber med å utvikle regionen og kommunen vår.

Samfunnsdelen har blitt til gjennom at innbyggere, lag og foreninger, politikere, kommuneansatte og næringslivet i løpet av 2020 har medvirket i lokale verksteder rundt om i kommunen. Jeg er imponert over interessen og engasjementet som har blitt vist i dette arbeidet. Jeg er takknemlig for alle som har valgt å bruke tiden sin på å diskutere og komme med innspill til hvordan vi sammen kan utvikle kommunen vår.

Høste det vi sår

Innbyggerne i Indre Østfold er opptatt av framtida. Mange ønsker å bidra til å utvikle kommunen og å gjøre lokalmiljøene mer levende, inkluderende og mangfoldige. Det pekes spesielt på hvor viktig det er å få til en god utvikling i hele vår flotte kommune.

Innenfor en stram kommuneøkonomi må det gjøres tøffe prioriteringer i tiden som kommer. Det er imidlertid helt avgjørende at Indre Østfold kommune støtter opp om utviklingen av de gode lokalsamfunnene gjennom et tett og godt samarbeid med næringsliv og frivillighet. Ved å være en JA-kommune, er jeg overbevist om at vi skal lykkes med å hente ut det potensialet og den skaperkraften som vi har blant våre innbyggere og i vårt næringsliv.

Jeg mener at innbyggernes involvering har styrket kommuneplanprosessen og gitt oss en bedre samfunnsdel. Det er stor enighet om å få til en mer bærekraftig utvikling, både klimamessig, sosialt og økonomisk. Men for å nå målene vi nå setter oss for framtida, er vi helt avhengig av et tett og godt samarbeid mellom alle gode krefter, også når planene skal følges opp. Bevisste valg og bærekraftig utvikling skal nemlig gjøre Indre Østfold til en god kommune å bo og jobbe i årene fremover.

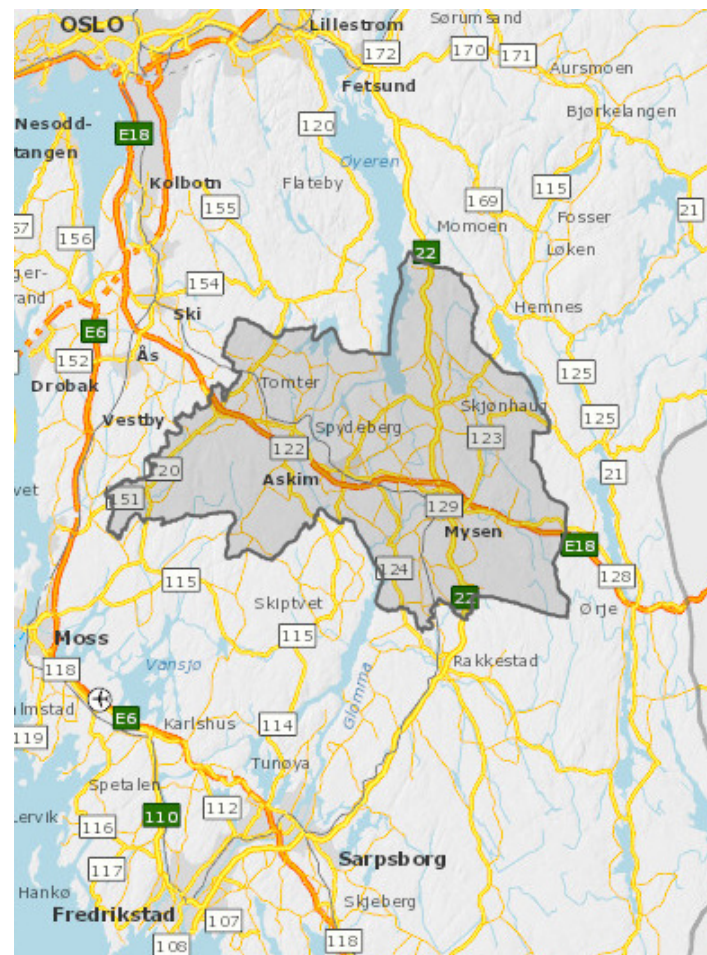
For å få til dette må vi trekke lasset sammen!

Saxe Frøshaug

ordfører i Indre Østfold kommune

Innholdsfortegnelse

Ordførers innledning: Ny kommune, ny kommuneplan!	side 2
Dette skal vi jobbe med	side 5
Indre Østfold kommune - muligheter og utfordringer	side 6
Flere hundre har bidratt til planen	side 10
Levekår - like muligheter	side 12
Klima og natur	side 16
Forsvarlig økonomi	side 19
Næringsutvikling og verdiskaping	side 22
Samskaping - sammen om framtida	side 25
Arealstrategi	side 28
Veien videre	side 35

Vi ønsker oss sykkelveier på kryss
og tvers i den nye kommunen

Lokalt verksted på Knapstad

Dette skal vi jobbe med

Kommunens visjon «På kornet» gjenspeiler kommunens ønske om å være fremoverlent, målrettet og kunnskapsbasert.

Kommuneplanen viser hvordan vi ønsker at kommunen skal utvikle seg de neste 12 årene og er kommunestyrets øverste politiske styringsdokument. Den består av to deler: 1) en samfunnsdel med arealstrategi og mål som forteller hvilken retning vi vil samfunnet vårt skal gå i, og 2) en arealdel som viser framtidig arealbruk, for eksempel hvor vi skal bygge nye hus, veier, parker og lekeplasser, for å utvikle oss i nettopp denne retningen.

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. Planen består av 17 hovedmål og 169 delmål. Alle norske kommuner forplikter å se til bærekraftsmålene når de planlegger framtida. Lokalsamfunn i alle verdens land jobber for at vi sammen skal nå disse målene.

Bærekraftig utvikling er utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge framtidige generasjoners utsikter til å møte sine behov, dette kalles også generasjonsprinsippet.

Bærekraftig utvikling omfatter de tre dimensjonene miljø, økonomi og sosiale forhold. Bærekraftsmål nummer 17 «Samarbeid for å nå målene», favner alle dimensjonene. Under kornakset i hvert kapittel kan du se hvilke av bærekraftsmålene (uthevet med farge) som har mest å si for det satsingsområdet.

Fram mot 2032 skal vi jobbe med fem satsingsområder:

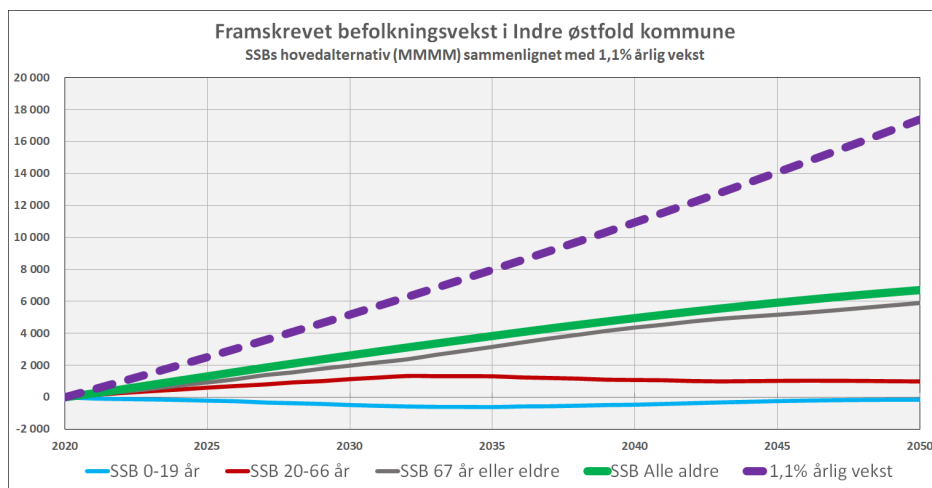
- Levekår
- Klima og natur
- Økonomi
- Næringsutvikling
- Samskaping

FNs 17 bærekraftsmål og Barnekonvensjonen er grunnlag for arbeidet. I kapitlene under er hovedmålene med tolvårsperspektiv vist i blå tekst. I kulepunktene finner du det kommunestyret vil fokusere på i de første årene av planperioden.

Indre Østfold kommune - muligheter og utfordringer

Vi vil bli flere

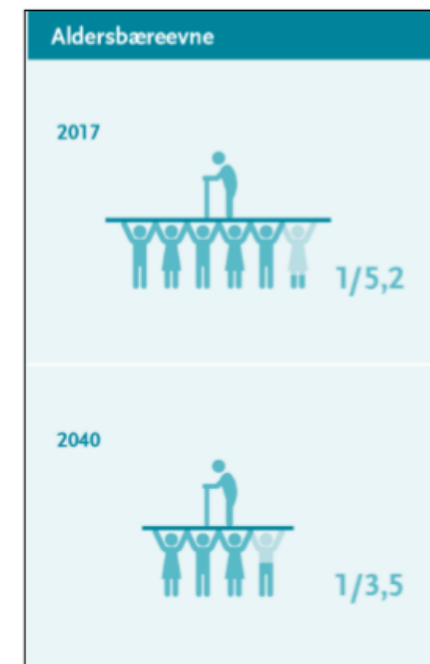
Det er gode muligheter for befolkningsvekst i kommunen vår. Dette skyldes kommunens beliggenhet i Osloregionen, med gode transportårer og muligheter for å bo både landlig og sentralt - i enebolig, rekkehus eller leilighet. Vi kan tilby noe både for friluftselseren og den urbane. Indre Østfold kommune er et mangfoldig samfunn med mer enn 100 nasjonaliteter.

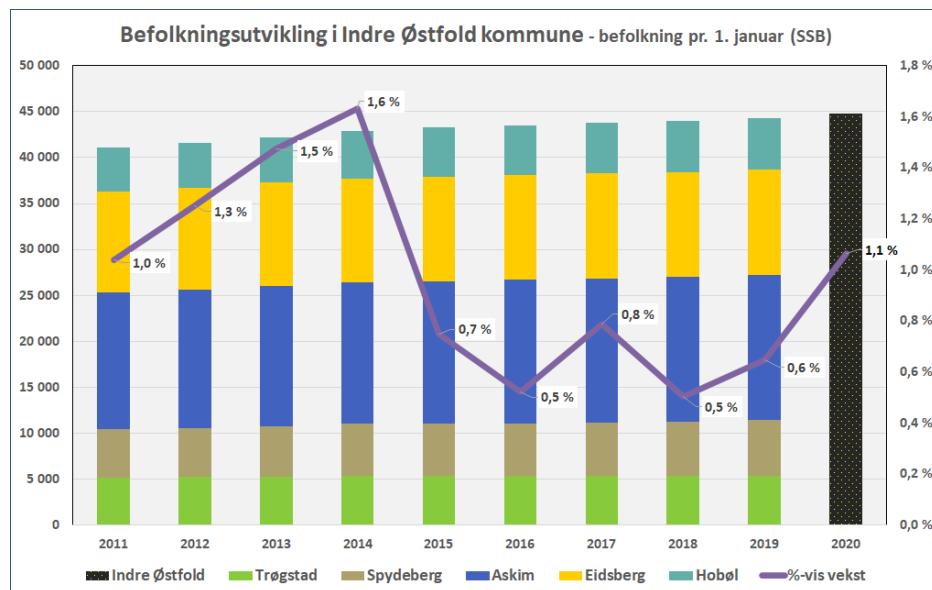

Statistisk sentralbyrå (SSB) har beregnet at Norge samlet sett får en lavere befolkningsvekst enn de tidligere har trodd. SSB har beregnet at veksten for Indre Østfold vil være størst det første tiåret (0,57 % årlig) for å flate noe ut mot 2050 (0,47 % årlig). Kommunen vil da ha 51 500 innbyggere i 2050. SSBs prognose tar ikke med i beregningen lokale forhold ut over det normale som vil kunne påvirke befolkningsveksten. Flere kommuner nær hovedstaden har opplevd en vesentlig høyere vekst enn SSBs prognoser i overgangen når kommunen blir del av Stor-Oslos boligmarked.

På grunn av vekst i Osloområdet, Follobanen, E18 og manglende boligbygging i Oslo, må Indre Østfold kommune ta høyde for at dette kan skje. Dette gjør at vi må lage en plan som er fleksibel og gir handlingsrom for vekst mellom 0,57 % og 1,1 %. Fylkesplan for Østfold tar utgangspunkt i en årlig befolkningsvekst på 0,8 %, et tall som er brukt i skolebehovsplanen.

SSB beregner at 75 % av den samlede befolkningsveksten - altså tre av fire personer - vil være i aldersgruppen over 67 år, mens antall barn og unge går noe ned. Særlig mye vil gruppa over 80 år øke. Vi går fra ca. 1900 personer i 2020 til ca. 3700 personer om 12 år og 4400 personer i 2040. Dette betyr at kommunen må bruke en større andel av sine ressurser på forebygging, pleie og omsorg i framtida.

Trygt samfunn

2020 har vist oss at god beredskap og forebyggende arbeid er viktig for at innbyggerne skal føle seg trygge. Vi må fremme tillit til hverandre gjennom å videreutvikle god kommunikasjon, sikre god medvirkning og demokratiske, åpne beslutningsprosesser. Kort sagt; innbyggerne må involveres. I tillegg må vi redusere sårbarheten i samfunnskritiske funksjoner som transport, elektronisk kommunikasjon og strøm- og vannforsyning. I dette ligger også at beredskapsdekningen innen brann og redning må være forsvarlig og god for hele kommunen.

Kriser rammer ofte skjevt i befolkningen. De med lav utdanning og utrygg arbeidstilknytning er mest sårbare. Det å føle seg trygg hjemme og i sitt nærmiljø er viktig for menneskers livskvalitet. Innspill fra medvirkningsprosessen viser at trygghet er noe ungdommer er opptatt av.

I Norge utgjør klimaendringene og naturhendelser en vesentlig del av risikobildet, og vi må regne med at kraftig nedbør, flom og skred vil opptre hyppigere og med mer intensitet enn før. Dette vil gjøre at flere uønskede hendelser oppstår, for eksempel større strømbrydd, jordskred, flom, bortfall av elektronisk kommunikasjon og akutt forurensing.

Gjennom den overordnede risiko- og sårbarhetsanalysen, finner vi kommunens sårbarhet overfor disse hendelsene. I de kommende årene vil forebyggende arbeid for å gjøre kommunen mindre sårbar være viktig

Vi må se helhet

I Norge står mange utenfor arbeid eller utdanning. Disse opplever i mange tilfeller vanskelige levekår og dårlig livskvalitet. Dette er utfordringer som i stor grad går i arv fra en generasjon til neste. Disse familiene har ofte sammensatte problemer, som gjør at det offentlige må ha en helhetlig forståelse for problematikken. Vi må gjøre noe med årsaken til problemet, ikke bare forsøke å kurere symptomene.

Sammenvevde problemer som har mange årsaker, kaller vi samfunnsfloker. Samfunnsfloker kjennetegnes av at det er svært vanskelig å komme til roten av problemet. De lar seg ikke løse ved å gjøre mer av det man allerede gjør. Det vi tror er utfordringen, kan simpelthen være symptomer på andre ting. Dette er komplekse problemer som må løses i fellesskap, gjennom for eksempel samskaping og helhetlig innsats. Slike nye måter å jobbe på vil være avgjørende for å beholde velferdstilbudet også i framtida. For Indre Østfold er dette særlig viktig da vi har mange familier som er rammet av levekårsutfordringer.

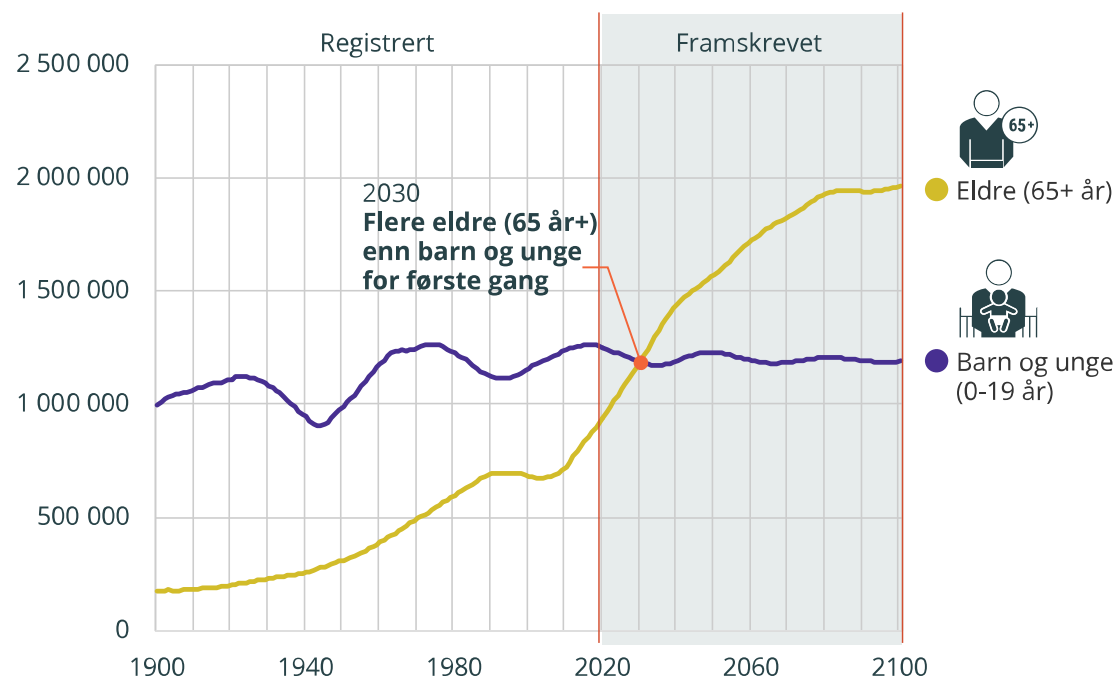
Sammen former vi framtida

Samhandling er viktig for å skape eierskap og fellesløsninger slik at vi kan håndtere levekårsutfordringer og andre sammensatte utfordringer. Vi må jobbe på tvers både internt i kommunen og med andre aktører i samfunnet. Frivillighet, næringsliv og innbyggere er viktige samarbeidspartnere om vi skal lykkes.

Også i regionale spørsmål vil samhandling med andre stå sentralt. Som største kommune i regionen, er det naturlig at kommunen tar en fremtredende rolle i dette arbeidet. Da hviler det også et ansvar på kommunen å samarbeide med andre aktører i samfunnet, både innenfor og utenfor kommunegrensa.

Flere eldre enn barn og unge

Hovedalternativet (MMM)

www.ssb.no/tabell/12881

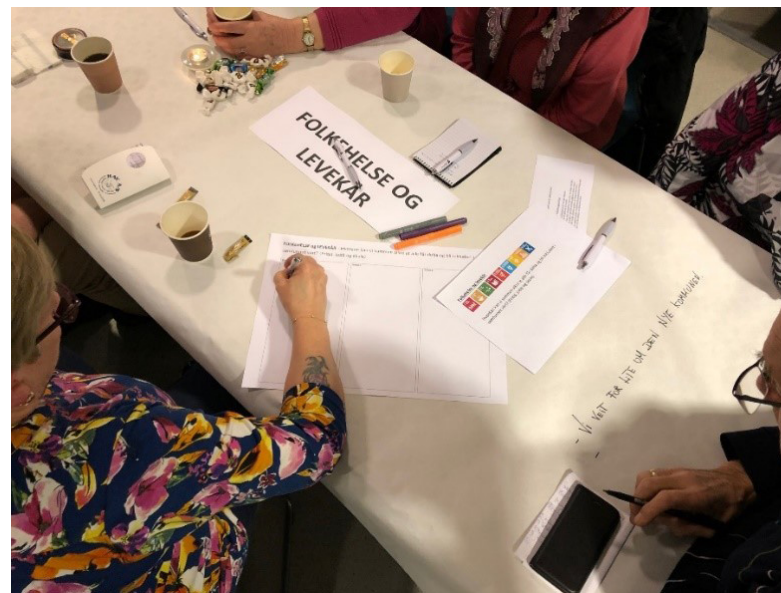
Det er viktig at de innspillene man
kommer med blir hørt, og at man
ser at engasjementet nytter

Digitalt innspill

Flere hundre har bidratt til planen

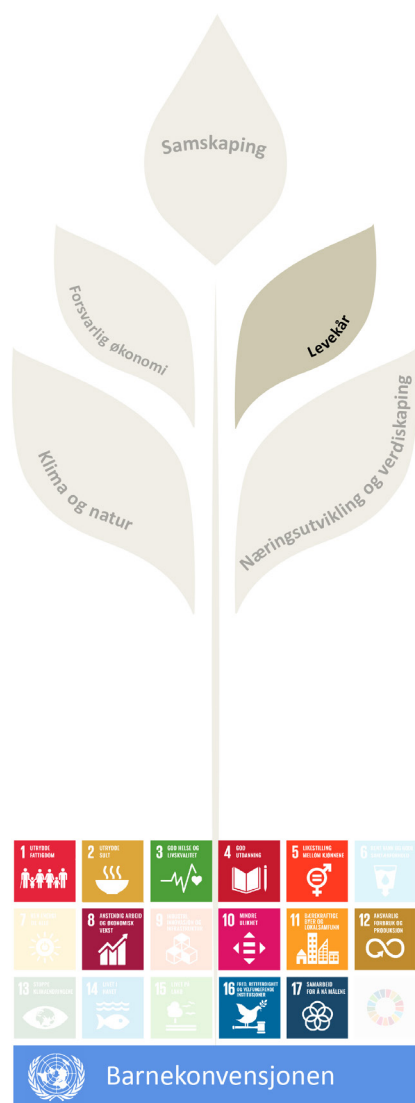
For å lage en god plan, inviterte kommunen innbyggere, næringsliv, politikere, råd og utvalg, kommuneansatte og frivilligheten til å gi innspill. Dette skjedde ved deltakelse i lokale verksteder, næringslivsfrokost, politiske og administrative verksteder og gjennom et spørreskjema på kommunens hjemmeside. De lokale verkstedene ble arrangert på fem ulike steder i kommunen og var åpne for alle.

Felles for alle verkstedene var at samtalene tok utgangspunkt i de fem temaene: Levekår, Klima og natur, Næringsutvikling og verdiskaping, Forsvarlig økonomi og Samskaping.

Det digitale innspillsskjemaet.

Levekår – like muligheter

Innbyggerne er kommunens viktigste ressurs. Det er derfor viktig at vi har god helse og livskvalitet. Livskvalitet henger tett sammen med levekår, samt psykisk og fysisk helse. At våre innbyggere fullfører videregående opplæring, får jobb, en stabil bostasjon og en bærekraftig økonomi er viktig. Samtidig er opplevelsen av et meningsfullt liv med mestring og felleskap avgjørende for tilfredshet med livet. God helse og livskvalitet danner grunnlag for samfunnsdeltakelse, og dermed også god kommuneøkonomi

God oppvekst

En god oppvekst er ikke bare viktig her og nå. Den påvirker i generasjoner. Stabile oppvekstforhold skapes i et samspill mellom familie, det fysiske og psykiske miljøet barna vokser opp i og kommunens tilbud og tjenester. En god barndom er en investering i et bedre samfunn. En trygg oppvekst legger også grunnlaget for en aktiv alderdom med flere gode leveår. Derfor er en satsing på unge også en satsing på framtidens eldre. Alle våre barn har rett til en god oppvekst.

De aller fleste barna i vår kommune har det bra, men for mange barn vokser også opp i fattigdom eller opplever omsorgssvikt. Fattigdom handler ikke bare om å ha for lite penger, det er også en mangel på valgmuligheter.

Svak økonomi gir dårligere tilgang til gode boliger, fritidsaktiviteter, helsetjenester og lavere samfunnsdeltakelse. Fattigdom begrenser menneskers mulighet til å leve verdige liv, og bidrar til å øke risikoen for utenforskap. De fleste mulighetene i barn og unges liv henger sammen med foreldrenes muligheter.inntekt, arbeidstilknytning og helse påvirker våre forutsetninger for å være trygge foreldre.

Rettferdige livssjanser

Sosiale forskjeller er en konsekvens av ulik tilgang til samfunnets goder som følge av inntekt, yrke og utdanning. Levekår og livssjanser påvirker alternativer og valg som til slutt resulterer i ulik helse. Sosiale helseforskjeller er mulig å forebygge, fordi de er samfunnsskapte. Det er ikke våre egenskaper alene som bestemmer utfallet av våre liv, de sosiale sammenhengene er også viktige. Rettferdig fordeling krever at kommunen planlegger og legger til rette for at alle har tilgang til gode boforhold, fritidstilbud, helsetilbud, samt utdannings- og jobbmuligheter.

Leve hele livet

Vi blir stadig flere eldre og vi lever lenger. I vår kommune vil antallet over 80 år øke med nesten 100 % i planperioden, og for mange vil pensjonisttilværelsen være nesten en tredjedel av livet. Den økende andelen eldre gjør at kommunen allerede nå må løse oppgaver på en ny måte. Ved å planlegge for et aldersvennlig samfunn, vil eldre kunne være aktive samfunnsdeltakere, ha en god livskvalitet og klare seg selv lenger. Ny teknologi, samarbeid på tvers og aktiv medvirkning kan bidra til økt grad av mestring og livskvalitet, og dermed utsette hjelpebehovet. De eldre vil dermed kunne bo lenger i egen bolig. Vi kommer allikevel ikke utenom at mange eldre vil ha behov for institusjonell pleie og omsorg. Kommunen må derfor etablere flere heldøgnsplasse for eldre i form av sykehjem og omsorgsboliger.

I Indre Østfold vil vi at våre barn og unge skal ha gode oppvekstbetingelser

De første årene skal vi fokusere på...

- tidlig innsats gjennom satsningsområder som «De 1000 første dagene»
- at færre barn vokser opp i fattigdom og dempe konsekvensene fattigdom har for de berørte
- psykisk helse gjennom satsningsområder som «Psykisk helse barn og unge»
- å avdekke omsorgssvikt og iverksette tiltak for å bedre barnas omsorgssituasjon
- at barn og unge bor i egnede boliger
- å inkludere alle barn i fritidsaktiviteter
- helsefremmende og forebyggende arbeid
- å ha et godt kulturtilbud i hele kommunen
- å redusere behovet for spesialundervisning
- å videreutvikle kvaliteten i barnehagene. Ved behov for flere plasser skal disse etableres ved å utvide dagens enheter.
- å godkjenne våre barnehager og skoler som helsefremmende
- å innarbeide fysisk aktivitet og ernæring i tjenestetilbudet i skole og barnehage
- å gjennomføre barnevernsreformen
- å arbeide kriminalitetsforebyggende og forhindre utenforskap

I Indre Østfold vil vi legge til rette for gode levekår og livskvalitet for alle

De første årene skal vi fokusere på...

- sosial bærekraft som en rød tråd gjennom alt kommunalt arbeid
- frafallet i hele skoleløpet slik at flere fullfører videregående opplæring
- helhetlig hjelp – «én dør inn»
- å forebygge risiko gjennom planarbeidet og arbeide aktivt med beredskap
- alternativ opplæringsarena på Høytorp fort

- å etablere fagskoletilbud i Indre Østfold
- at flest mulig skal få delta i arbeidslivet
- medvirkning og innbyggerinvolvering for å sikre likestilling, inkludering og integrering
- trygge lokalsamfunn med inkluderende møteplasser og aktiviteter
- tilgang til gode boliger, ulike boformer og trygge bomiljøer for alle
- at våre innbyggere kan bidra med sine ressurser i lokalsamfunnet, uavhengig av alder og funksjonsnivå
- å beholde og rekruttere kritisk helsepersonell
- samarbeid og samordning mellom våre tjenesteområder
- å utvikle tjenester basert på spørsmålet: «Hva er viktig for deg?»
- brukermedvirkning

I Indre Østfold vil vi tilrettelegge for en god alderdom

De første årene skal vi fokusere på...

- at våre innbyggere kan bo i egen bolig lengst mulig
- at våre innbyggere kan bo hjemme lengst mulig
- å legge til rette for et aldersvennlig samfunn, slik at våre eldre opplever flere aktive leveår med god helse og livskvalitet
- å tilpasse tjenestetilbud ut fra at antall brukere vil øke betydelig
- en vridning av innsatsområdene i pleie og omsorg til en styrking av rehabilitering, fysioterapi og ergoterapi
- å styrke de hjemmebaserte tjenestene
- å vedlikeholde og oppgradere våre sykehjem
- å øke antall sykehjemsplasser, i første omgang ved å utvide dagens institusjoner
- å planlegge for flere institusjonsplasser i tråd med et økende behov
- å legge til rette for alternative boformer som for eksempel seniorboliger
- å begynne planleggingen av en ny, større institusjon for eldre
- nye former for velferdsteknologi (for eksempel fallsensorer og digitale medisindispensere) som blant annet vil frigjøre tid til aktiv menneskelig kontakt med brukeren

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
– på kornet

Anslått utvidelse av sykehjemsplasser

	2020	2023	2029
Innbyggere over 80 år sammenliknet med 2020	1916	2120 +200	3142 +1200
Antall sykehjemsplasser ved dagens utbyggingsrate	323	345	432
Andel over 80 år som kan tilbys sykehjemsplass	17%	16%	14%
Estimert økning i driftskostnader per år sammenlignet med 2020		15 mill.	120 mill.

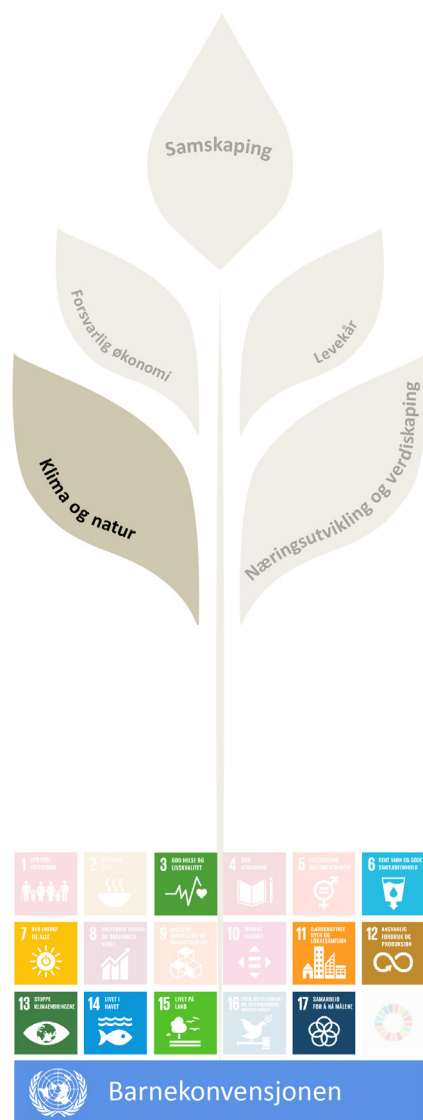
- Innbyggerne i kommunen har et lavere **utdanningsnivå** enn i landet som helhet. Vi har også **høyere frafall** fra videregående skole. Foreldrenes utdanningsnivå har betydning for barns fremtidige utdanningsnivå.
- 25% av våre innbyggere i alderen 26-66 år er **ikke i arbeid eller utdanning**. Dette er en del av det vi kaller utenforskap.
- **Utenforskap** henger sammen med utdanningsnivå – jo kortere utdanning, jo større er sannsynligheten for å oppleve utenforskap.
- Kommunen har en vesentlig høyere andel barn som vokser opp i familier med **vedvarende lavinntekt** enn i landet for øvrig.
- Vi har en høy andel barn som lever under **omsorgssvikt** av ulik alvorlighetsgrad.
- **Barnevernsreformen** vil gi mer ansvar til kommunene på barnevernsområdet, og styrke kommunenes forebyggende arbeid og tidlig innsats i hele oppvekstsektoren.

Husk at forebygging er bedre og
billigere enn reparasjon

Digitale innspill

Klima og natur

Naturmangfold

Naturen i Indre Østfold kommune har mye å by på og utgjør et viktig ressursgrunnlag. Vi har store skog- og friluftsområder, flere store vassdrag og et rikt kulturlandskap. Rent vann har stor betydning både for oss, naturen og dyrelivet. Tilgang til rent og nok drikkevann er en forutsetning for god livskvalitet, befolkningsvekst og næringsutvikling. Flere av kommunens vassdrag har ikke god nok miljøtilstand. En av kommunens største utfordringer i dag er avløpsrensing, fordi kommunens renseanlegg har for lav rensekapasitet. Situasjonen forverres av stor innblending av overvann og at klimaendringene gir økt nedbør.

Kommunen har forvaltningsansvar for seks naturreservater og kan vurdere å ta over ansvaret også for de øvrige naturvernområdene. Hæra naturreservat omtales som Norges svar på Hornborgasjøen på grunn av det store antallet traner som samles på trekket hver vår og høst. Det hviler et spesielt ansvar på kommunen å ta vare på ravinene, som er en sjelden naturtype.

Gjennom god planlegging må vi bevare vilt, pollinerende insekter og andre arters leveområder og spredningsmuligheter, mens fremmede arter som kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø og villsvin må bekjempes.

Klimaendringer

Vi merker allerede klimaendringene. Klimaprofil for Østfold sier at vi må forvente at episoder med kraftig nedbør øker vesentlig i intensitet og hyppighet. Dette vil gi mer overvann og flere, og større, regnflommer i mindre bekker og elver. Det blir økt fare for jord- og flomskred, og mulig økt sannsynlighet for kvikkleireskred. Til tross for mer nedbør, kan høyere temperaturer og mer fordampning gi økt fare for tørke om sommeren. En annen følge av klimaendringer er at nye arter kommer inn, mens andre vil forsvinne. Indre Østfoldsamfunnet må forberedes og tilpasses klimaendringene. Ved hjelp av risiko- og sårbarhetsanalyser, kan vi avdekke utfordringer og planlegge tiltak.

Klimagassutslipp

Norges klimamål er å redusere klimagassutslippene med minst 50 % sammenlignet med 1990-nivå. Indre Østfold kommune må ta sin del av jobben. I Indre Østfold kommune har vi størst direkte utslipp fra transport og jordbruk. Kommunen har tatt flere initiativ for å redusere transportutslipp, for eksempel bildelingsordning med elbiler, utredning av bygdemiljøpakke og samordning av varedistribusjon. Som den mest folkerike av de desentraliserte kommunene i landet, har vi et særlig ansvar for å utvikle gode løsninger for desentralisert bosetning. Vi vil være pionerer på grønn transport og mobilitet. På lang sikt vil fornuftig arealbruk redusere transportbehovet, kombinert med klimavennlige transportløsninger for områder med spredd bosetning. Jordbruket bidrar med klimatiltak som vil gi resultater på lengre sikt. Karbonlagring vil gi et viktig bidrag til å redusere klimagassnivået i atmosfæren i framtida.

Vårt forbruk forårsaker store utslipp også utenfor kommunegrensene. Gjennom gjenbruk og redusert forbruk kan vi bidra til reduserte utslipp.

Natur

- Monaryggen er Nord-Europas største israndsavsetning
- Glomma, Hobølelva og Hæravassdraget er kommunens største vassdrag
- Øyeren har flest fiskearter i landet og er Norges 8. største innsjø
- Raviner er en sjelden og sårbar naturtype som preger kommunen
- Hæra og Lysakermoa naturreservat er viktige rasteområder for trekkfugler som trane, grågås og sangsvane
- Trømborgfjella og andre store skogområder er mye brukte friluftsområder
- Det felles rundt 250 elg og 1000 rådyr i kommunen årlig

Klima

- Klimaendringene er allerede synlige. Hyppigheten av styrtregn i Indre Østfold er doblet siden 1970-tallet
- Antall naturskadeutbetalinger som følge av storm, skred og flom har økt betydelig i Østfold de senere årene
- Lette kjøretøy står for 24 % av klimagassutslippene i kommunen, tunge kjøretøy for 22 % og landbruket for 27 % av utslippene

Direkte utslipp skal ned med 50 % innen 2030, sammenlignet med 2016

De første årene skal vi fokusere på...

- å være pionerer på grønn transport og mobilitet i et desentralisert samfunn
- å se klima, mobilitet og arealbruk i sammenheng
- å jobbe med løsninger som sikrer at desentralisert bosetning ikke gir store klimautslipp
- å legge til rette for arbeidsplasser lokalt som gir redusert pendling og utslipp
- å arbeide for at det blir enklere å gå, sykle og reise kollektivt
- å legge til rette for transport basert på el, hydrogen og biogass
- næringsutvikling knyttet til klima og miljø i samarbeid med NMBU
- å løfte et klimasmart landbruk og grønn industri
- å redusere utslippene i landbruket
- å ha fossilfri kommunedrift innen 2030
- å legge til rette for fornybare energiløsninger
- bruke muligheter for karbonfangst

Klimagassutslipp utenfor kommunen som følge av vårt forbruk skal reduseres

De første årene skal vi fokusere på...

- deling og gjenbruk
- å velge miljøvennlige og klimapositive materialer i nye bygg
- anskaffelser som tar hensyn til miljø, menneskerettigheter og andre samfunnshensyn, som lokal produksjon, gjenbruk, fornybarhet og energisparing

Indre Østfold vil redusere konsekvensene av klimaendringene

De første årene skal vi fokusere på å...

- ha et framtidsrettet vann- og avløpssystem der vi tar hensyn til befolkningsøkning og endringer i klimatiske forhold ved oppgradering og utbygging
- sørge for infiltrasjon og fordrøyning av overvannet og sikre flomveier
- gjøre samfunnet mer motstandsdyktig mot følgene av temperaturøkninger og ekstremvær

Indre Østfold vil ta vare på naturen og sikre naturmangfoldet og kulturlandskapet

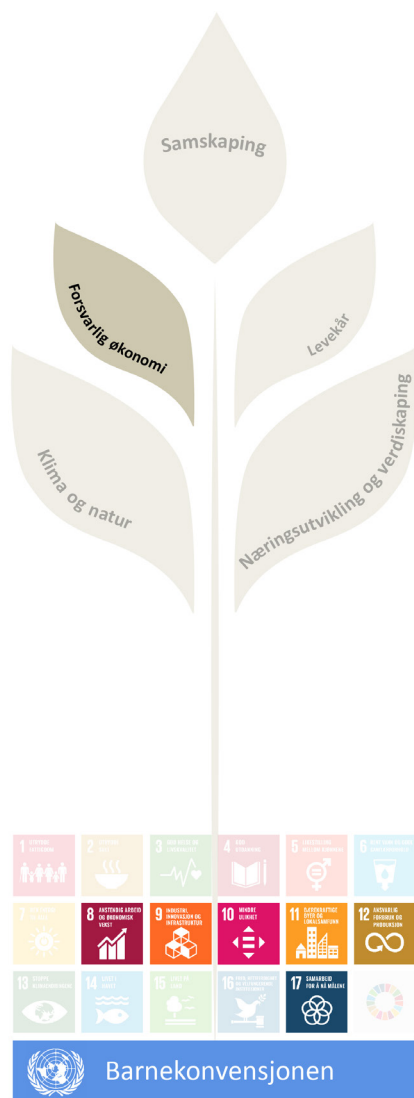
De første årene skal vi fokusere på å...

- forbedre vannkvaliteten gjennom bedre rensing av avløpsvannet og redusere annen forurensning
- prøve ut nye avløpsløsninger
- utnytte ressursene i det som renses ut fra avløpsvannet
- sikre nedbørfelt til drikkevann mot forurensning og ha god beredskap for vannforsyning
- ha en helhetlig forvaltning av friluftslivsområder, natur- og kulturlandskap, bymiljø og vann
- opprettholde naturmangfold
- ta vare på de store sammenhengende skogområdene
- vurdere gjenbruk av arealer før natur bygges ut
- bekjempe spredning av fremmede arter
- utvikle og ivareta en sammenhengende grøntstruktur
- redusere miljøgifter, forøpling og forurensning

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
– på korset

Forsvarlig økonomi

Effektiv bruk av ressursene

For det offentlige Norge vil det bli en utfordring å finansiere det offentlige tjenestetilbudet. Dette uttrykkes tydelig i Regjeringens perspektivmelding (2017) som viser hvordan økonomien til Norge vil se ut i fremtiden. Strengere prioriteringer vil presse seg fram. Der vi før har kunnet imøtekomme etterspørsel på flere områder samtidig, vil vi framover i større grad måtte prioritere mellom ulike formål.

Befolkningssammensetningen viser tydelig at det også i Indre Østfold er innenfor eldreomsorgen de store kostnadene og utfordringene vil komme i framtida.

Regjeringens mål er å legge til rette for likeverdige tjenester i hele landet. Gjennom statens overføringer til kommunene, gjøres en stor omfordeling for å nå dette målet, men til tross for omfordelingen, er det vesentlige forskjeller på kommunenes økonomiske forutsetninger for å levere kommunale tjenester.

tilsvarende 84,5 % av landsgjennomsnittet per innbygger, men gjennom omfordeling mellom kommunene, løftes Indre Østfold kommune opp til om lag 96,5 % av landsgjennomsnittet. Indre Østfold kommune må se på hvordan vi kan produsere gode tjenester til tross for langt dårligere inntektsforutsetninger enn mange andre kommuner.

De ansatte som ressurs

Motiverte medarbeidere og god ledelse er en forutsetning for at Indre Østfold kommune skal nå målene i kommuneplanen. Indre Østfold kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og en organisasjon i utvikling. Her er tillit en grunnplanke. Som arbeidsgiver skal Indre Østfold kommune gi medarbeiderne mulighet til å tenke nytt. Vi skal ta i bruk ny teknologi og nye arbeidsformer der det er til det beste for innbyggerne.

Langsiktig planlegging for å sikre velferden

Til tross for utjevning av skatteinntekter, må vi arbeide for å øke de kommunale skatteinntektene for å opprettholde velferdssamfunnet vårt. Dette kan gjøres ved å øke innbyggertallet, at våre innbyggere har god helse og at flere gjennomfører videregående skole og kommer ut i arbeid.

Å etablere flere attraktive bomiljøer i kommunen vår, kan gjøre at flere innbyggere ønsker å flytte til Indre Østfold. Gode skole-, barnehage- og helsetjenester, sammen med et rikt kultur-, friluft- og organisasjonsliv, kan gi en merverdi som gjør at man ønsker å bo her.

Samtidig må vi legge til rette for en effektiv drift. Framtidsrettet og planmessig lokalisering av barnehager, skoler og omsorgstjenester vil gi forutsetninger for rasjonelle driftsenheter. Som hovedregel skal kommunens tjenester drives i egen regi.

I planleggingen må vi også tilpasse oss til et stadig våtere, villere og varmere klima for å unngå store framtidige utgifter.

Inntekter

Det er i dag en andel av innbyggernes skattbare inntekt og formue som gir kommunene skatteinntekter. Indre Østfold kommune har skatteinntekter

Indre Østfold kommune vil legge til rette for en bærekraftig økonomi/sikre nok penger til velferdstilbudet i framtida

De første årene skal vi fokusere på å...

- tenke generasjonsprinsippet i vår drift og planlegging
- bygge på prinsipper om sirkulær økonomi
- etablere en kommuneøkonomi som er i balanse
- øke vedlikeholdet på eiendom og infrastruktur slik at vi opprettholder verdiene
- drive kommunale tjenester mer effektivt gjennom kontinuerlig forbedring
- jobbe ovenfor staten for en mer rettferdig fordelingsmodell for kommuneøkonomien

Indre Østfold kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og en organisasjon i utvikling

De første årene skal vi fokusere på å...

- jobbe målrettet for økt tillit i organisasjonen, trivsel blant medarbeiderne og lavere sykefravær
- satse på kompetanse og utviklingsmuligheter
- gi rammer for å tenke nytt og prøve ut nye løsninger
- utvikle gode og effektive arbeidsprosesser
- fremme likestilling og heltidsarbeid
- være en inkluderende og helsefremmende arbeidsgiver

Indre Østfold vil legge til rette for å øke kommunens inntekter

De første årene skal vi fokusere på å...

- etablere flere lærling- og arbeidsplasser i regionen
- arbeide forebyggende for å øke sysselsettingen og redusere antall uføre
- redusere utenforskapet
- legge forholdene til rette for at næring vil etablere seg i kommunen
- legge til rette for anskaffelser som understøtter lokalt næringsliv

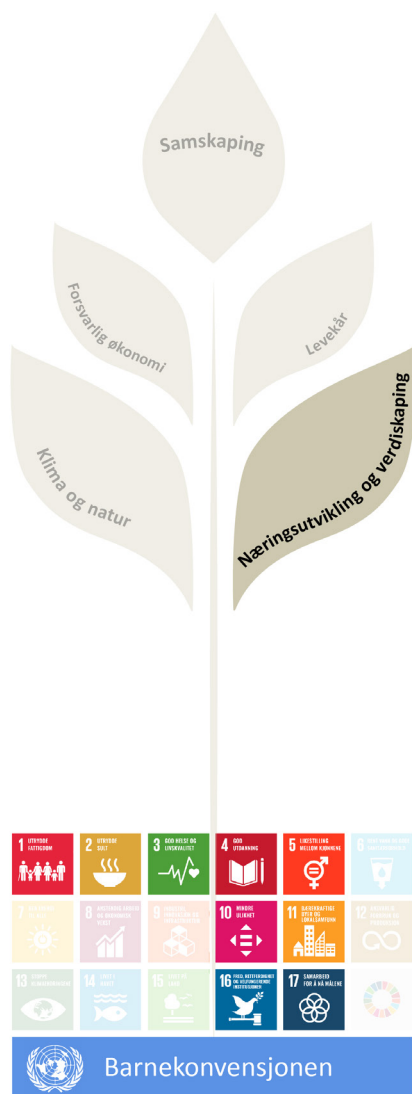
- I en **sirkulær økonomi** repareres, oppgraderes og brukes varer så lenge som mulig og om igjen. Avfall fra materialer gjenvinnes og brukes som råvarer inn i ny produksjon.
- **Generasjonsprinsippet** skal sikre rettferdig fordeling mellom generasjoner. Prinsippet handler om å ivareta nåtidens behov uten å stå i veien for at fremtidige generasjoner klarer å ivareta sine.
- **Økonomi i balanse** tilsier et driftsnivå som ikke er høyere enn de årlige løpende inntekter, at kostnadene ved gjeld ikke er en for stor andel av de samlede kostnadene. Sist, men ikke minst, at man har reserver som gjør at en kan takle svingninger i inntekter/utgifter uten at det svekker tjenestene.
- **Hvor får kommunen inntektene sine fra:** 70 % av kommunens inntekter kommer fra overføringer fra staten og skatteinntekter i form av en andel av personbeskatningen. 30 % kommer fra avgifter, gebyrer og brukerbetaling.

A young man with short brown hair and a light beard is focused on his work in a workshop. He is wearing clear safety glasses and white work gloves with red accents. He is using a power drill to work on a piece of wood. The background is filled with various wooden planks and workshop equipment, creating a warm, industrial atmosphere.

Gi ungdom lærlingeplasser og
jobbmuligheter

Ungdommens kommunestyre

Næringsutvikling og verdiskaping

Indre Østfold kommune ligger sentralt plassert mellom Oslo og svenskegrensa. E18 og Østre linje passerer gjennom kommunen. Indre Østfold er Norges største jordbrukskommune med gode vekstforhold og noe av landets beste matjord. I kommunen ligger både store produksjonsbedrifter som Glava og Nortura og små og mellomstore bedrifter i vekst, særlig innen handel, bygg og anlegg og verkstedindustri. Kommunen er en sterk kraftkommune som står for 3% av landets vannkraftproduksjon. Kommunen har stort potensial som besøkskommune, med attraktive byer, tettsteder og hytteområder, aktivt kulturliv og store sammenhengende naturområder.

Utdanning gir muligheter

Utdanning er viktig for arbeid, inntekt og levetår. Utdanningsnivået og arbeidsdeltakelsen i kommunen er lavere enn landsgjennomsnittet. Bedriftene rapporterer om at det er vanskelig å finne kvalifisert arbeidskraft. Et viktig samfunnsøkonomisk grep er å legge til rette for vekst i lokale arbeidsplasser gjennom å sikre tilførsel av rett kompetanse.

Et fagskoletilbud vil bidra til kompetansen som bedrifter her trenger for å kunne vokse. Utvikling av lærlingordningen og tett samarbeid med utdanningsinstitusjonene kan bidra til å redusere frafall i videregående utdanning.

Arbeidsplassvekst

Indre Østfold skal være en næringsaktiv kommune. Aktiv næringsutvikling er en viktig faktor for økt verdiskaping og fortsatt velstandsvekst. Økt antall lokale arbeidsplasser vil redusere omfanget av utpendling og gi ringvirkninger i hele samfunnet. Flere i arbeid vil føre til færre fattige, lavere sosiale omkostninger og høyere skatteinngang, og dermed en bedre kommuneøkonomi.

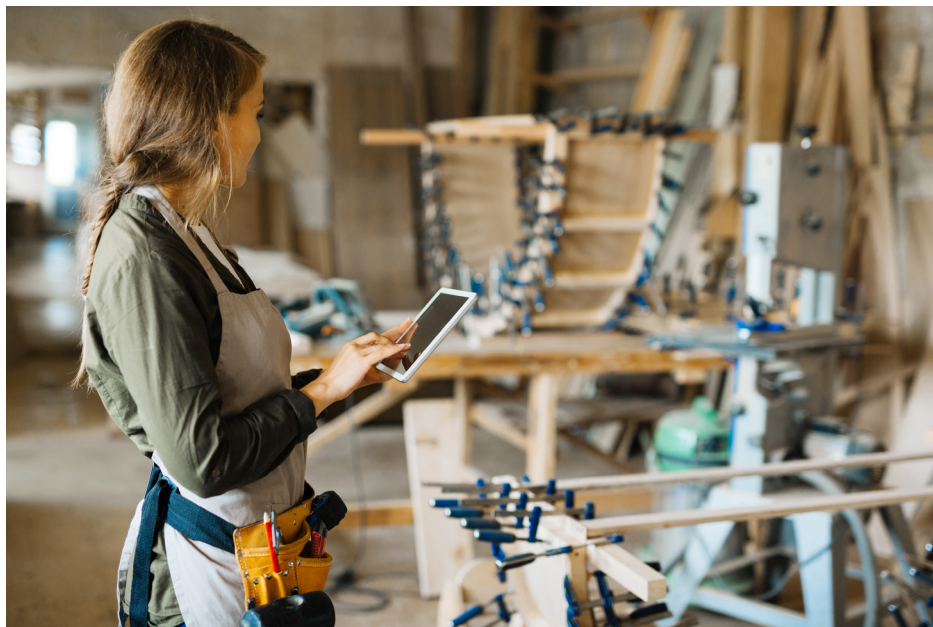
Vi ser at handelslekkasje, økt netthandel og endrede bransjestrukturer påvirker næringssammensetningen i kommunen. Det er viktig å opprettholde handel og aktivitet for å styrke sentrumsutviklingen og ivareta levende lokalsamfunn. Innovasjon, sirkulærøkonomi og satsing på grønne næringer kan gi eksisterende lokalt næringsliv et konkurransefortrinn og skape nye arbeidsplasser. Næringslivet trenger gode møteplasser og kommunen vil legge til rette for et godt samarbeid mellom næringsliv og forskningsmiljøene.

Gården som ressurs i Norges største jordbrukskommune

Kommunen står for en vesentlig del av landets samlede matproduksjon. Hovedsakelig benyttes jordbruksarealet til kornproduksjon, men også noe til grovfôr og beitearealer. Indre Østfold har mange gjenværende ravinedaler som egner seg godt til beiter. Kommunens melke- og kjøttprodusenter bidrar til økt selvforsyning, og et kulturlandskap i hevd. I Indre Østfold står i tillegg fjørfeproduksjonen sterkt. Det er også et potensial i å øke kommunens frukt-, bær og grønnsaksproduksjon. Flere produsenter ser nå verdien av å levere og videreforedle varer og produkter lokalt.

Vår sentrale beliggenhet bør gi rom for tilleggsnæringer som lokalmat, inn på tunet, grønn energi og utmarksnæring. Ledige landbruksbygg bør fylles med aktivitet, også med næring som ikke er landbruksrelatert.

I Indre Østfold ligger det godt til rette både for næringsutvikling og klimasatsing i skogbruket. 60 % av kommunens areal er skog og utmark. Skogen har et stort potensial for å binde CO₂, og det er viktig at dette blir utnyttet. Økt aktivitet i skogen vil være et viktig tiltak for at landbruket skal bli klimanøytralt, og vil samtidig legge til rette for at flere satser på vilt- og utmarksnæring.

- Av 15 608 arbeidsplasser er ca. 1/3 **offentlige arbeidsplasser** og 2/3 er **private arbeidsplasser**.
- Kommunen har en sysselsettingsandel på 63,9 prosent (det vil si **andelen** av befolkningen mellom 15 og 75 **som er i arbeid**). Landsgjennomsnittet er 65,7 prosent.
- Av 21 539 sysselsatte bosatt i kommunen, **pendler** 9 758 ut av kommunen. 3827 personer **pendler inn** til kommunen.
- Det er en skjevhet mellom befolkningsvekst og arbeidsplassvekst. Mellom 2000 og 2019 har befolkningen vokst med 22 prosent, mens antall arbeidsplasser har økt med 13 prosent.

Indre Østfold vil videreutvikle et konkurransedyktig næringsliv og legge til rette for flere arbeidsplasser

De første årene skal vi fokusere på...

- grønn omstilling, utvikling og innovasjon i bo- og arbeidsmarkedsregionen Indre Østfold
- anskaffelser som understøtter lokalt næringsliv
- å samarbeide med næringsliv og utdanningsinstitusjoner
- styrke lærlingeordningen
- tilpassede arbeidsmarkedstiltak ut fra næringslivets behov
- å tiltrekke flere statlige arbeidsplasser til kommunen
- å sikre en stor andel ikke-stedbundne kommunale arbeidsplasser i østre deler av kommunen
- arbeidsplassvekst, både gjennom vekst i eksisterende bedrifter og tilrettelegge for nyetableringer
- å bidra til å etablere en sterk felles næringsforening i kommunen

Indre Østfold vil ha en innovativ landbruksnæring

De første årene skal vi fokusere på...

- å formidle relevant informasjon og kunnskap til landbruket
- å bidra til å styrke presisjonslandbruk
- å stimulere til dyrking av proteinvekster for økt selvforsyning
- å ta vare på dyrka og dyrkbar mark
- å ivareta biologisk mangfold og kulturlandskap
- å redusere avrenning fra landbruket, samt øke klimatilpasningen
- å sikre aktivt og bærekraftig skogbruk
- å styrke matsikkerheten ved å øke mat- og forproduksjonen i kommunen
- å opprettholde en kunnskapsbasert, langsiktig og bærekraftig vilt- og utmarksforvaltning med brukerinvolvering
- lokal produksjon og distribusjon av mat

- å rekruttere nye produsenter av grønnsaker, frukt og bær
- å gjøre det enklere å etablere og drive ny næring i forbindelse med gårdsbruk, der det ikke kommer i konflikt med andre hensyn

Indre Østfold kommune vil legge til rette for næringsvennlig arealpolitikk

De første årene skal vi fokusere på...

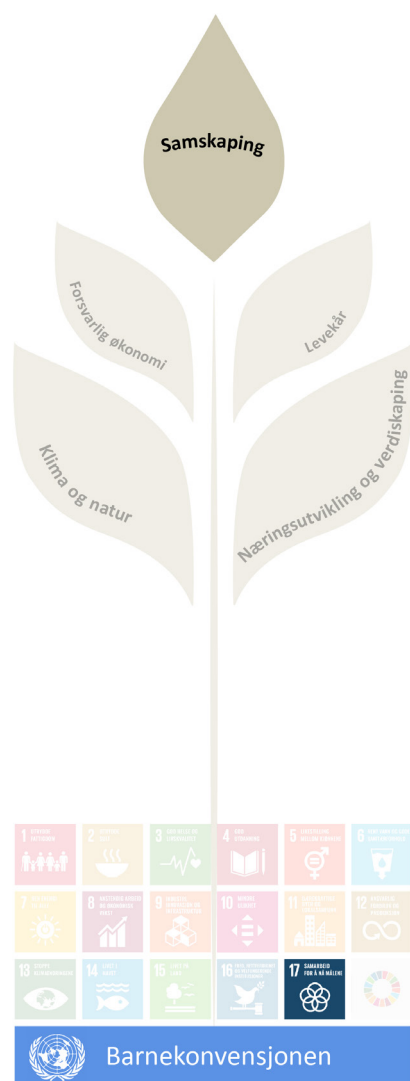
- å sikre god tilgang til nye og varierte næringsområder tilpasset både små og store bedrifter
- å lage en arealplan som sikrer forutsigbarhet for næringsetableringer
- å sikre nødvendig infrastruktur som vei, vann og avløp, kraftforsyning, bredbånd og mobildekning for næringslivet
- at handel med plasskrevende varer fortrinnsvis skal legges til sentrum av byene og tettstedene
- å engasjere lokalsamfunnene i aktiv sentrums- og stedsutvikling

Indre Østfold kommune vil styrke sin posisjon på regionalt og nasjonalt nivå

De første årene skal vi fokusere på å...

- delta og påvirke i fora som Osloregionen, Indre Østfold regionråd og Viken fylkeskommune, for å sette kommunen på kartet som et attraktivt sted å drive næring
- profilere og markedsføre Indre Østfold som et naturlig valg for næringsetablering overfor meglere, investorer og eiendomsutviklere

Samskaping - sammen om framtida

Vi trekker lasset sammen

Kommunen får stadig flere og mer komplekse oppgaver. Samtidig som økonomien til det offentlige Norge blir trangere, øker forventningene til hva kommunen skal utrette. Flere av utfordringene kommunen møter, som klimaendringer og økt sosial ulikhet, omtales som samfunnsflokter.

Samfunnsflokter kjennetegnes ved at de er sammenvevde og ikke har noen enkle løsninger. Samarbeider kommunen mer med berørte innbyggere, frivilligheten, organisasjoner, næringsliv, høyskole og universitet, kan vi finne gode løsninger i felleskap. Framtidas velferdssamfunn er et fellesskapsprosjekt.

Aldersvennlige lokalsamfunn gjør oss i stand til å møte utfordringene og mulighetene knyttet til en aldrende befolkning. For at vi som eldre skal være aktive, oppleve gode liv og delta i samfunnet, må flere sektorer og samfunnsaktører samarbeide.

Frivilligheten er en bærebjelke i lokalsamfunnet og er av grunnleggende betydning for utviklingen av gode lokalsamfunn for alle. Det er viktig at kommunen gir gode rammevilkår for frivilligheten og er en støttespiller til samfunnsinnsatsen de gjør.

Samskaping

Samskaping er både en metode for samarbeid og innovasjon, men også et prinsipp for framtidens samfunnsutvikling. Gjennom å samskape, samler vi ressurser fra for eksempel kommune, innbyggere, foreninger og næringsliv. Sammen identifiserer vi utfordringene, og finner bedre og nye løsninger, som vi gjennomfører i felleskap.

Samskaping skal resultere i bedre, mer innovative og treffsikre tjenester og løsninger. Samtidig styrkes de demokratiske verdiene og tilliten til det politiske systemet gjennom åpenhet, myndiggjøring og deltakelse. Dette kan styrke fellesskapet i kommunen, og vil bidra til en positiv steds- og samfunnsutvikling. Samskaping er både en metode for samarbeid og innovasjon, men også et prinsipp for framtidens samfunnsutvikling.

Kommunens nye rolle

Kommunen skal fortsatt yte faglig gode tjenester, men vi må samtidig innta en ny rolle i utviklingen av lokalsamfunnet vårt. Kommunens politikere, ledere og medarbeidere må ha kompetanse for å kunne legge til rette for samskappingsprosesser. Vi må kunne lede og arbeide i nettverk med mange ulike aktører. For å sikre innflytelse skal kommuneorganisasjonen jobbe på tvers av sektorer internt, samtidig som vi involverer innbyggere og samfunnsaktører. Gjensidig tillit er avgjørende for å lykkes med samskaping. Kommunen sitter ikke på løsningen alene. Ved å gi rom for andres kompetanse, både internt og eksternt, og gjennom å våge å feile, kan vi i fellesskap finne den beste løsningen.

Kommunesektorens organisasjon (KS) og forskningsmiljøer bruker samskaping som begrep for å forklare en utvidet form for samarbeid mellom kommunen og andre samfunnsaktører.

Samskaping er:

når to eller flere offentlige og private parter inngår i et likeverdig samarbeid, med mål om å definere problemer, og finne og gjennomføre nye og bedre løsninger.

Samskaping er ikke:

å sende nesten ferdig løsninger på høring, flytte store og tunge oppgaver på sivilsamfunnet eller flytte oppgaver fra offentlig til private aktører for å spare penger.

Indre Østfold kommune vil samarbeide for å nå målene

De første årene skal vi fokusere på...

- lokale verksteder for å fremme tillit og et innbyggernært demokrati
- å legge til rette for samskapingsprosjekter i samarbeid med innbyggerne, næringslivet, frivilligheten og høyskole- og universitetsmiljøer
- å være en aktiv partner i utviklingen av framtidens bærekraftige og aldersvennlige samfunn

- å delta i internasjonalt samarbeid som verktøy for å nå lokalt satte mål
- å utvikle innbyggertorgene som sosiale, inkluderende og lærende møteplasser
- å utnytte digitale løsninger til mer effektive tjenester og samhandling med kommunens innbyggere og næringsliv
- å etablere en felles forståelse og kompetanse for samskaping hos politikere, administrasjonen og innbyggere
- å i større grad arbeide på tvers i kommuneorganisasjonen

Indre Østfold kommune vil ha aktive og driftige lokalmiljøer med sterk frivillig sektor

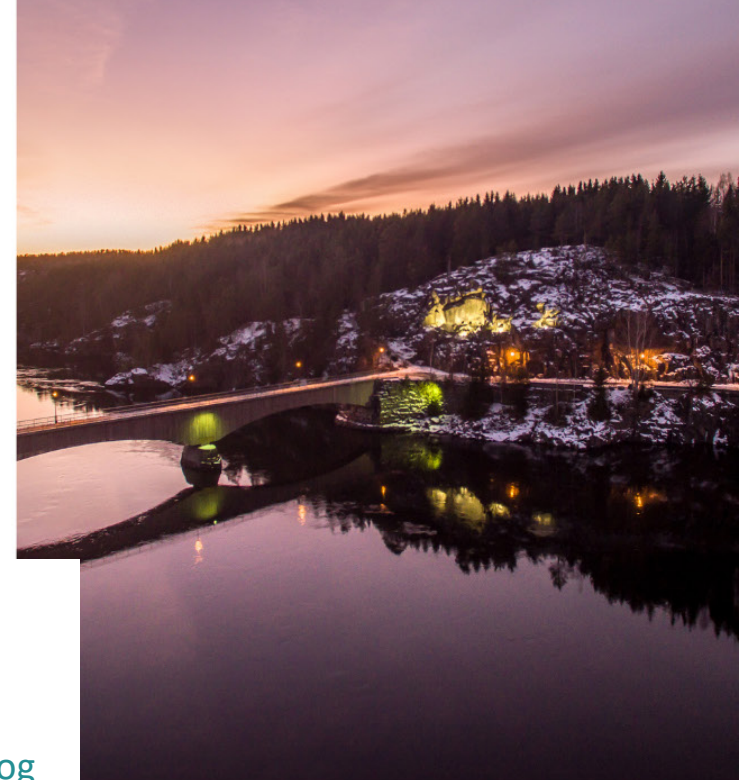
De første årene skal vi fokusere på...

- å skape gode rammebetingelser og være støttespiller for frivilligheten
- å stimulere til stedsutvikling som samtidig ivaretar vår kulturarv og kulturminner
- gode tilbud av kultur og fritidsaktiviteter for alle
- å legge til rette for aktivt friluftsliv for alle, også i nærmiljøet
- å åpne opp offentlige bygg og anlegg for varierte og nye former for bruk

Indre Østfold må være et bra sted
å bo

Næringslivsfrukost

Arealstrategien

er bindeleddet mellom samfunnsdelen og arealdelen i kommuneplanen. En helt ny kommune behøver en tydelig, politisk forankret og helhetlig arealpolitikk. Arealstrategien gir hovedprinsipper og føringer for framtidig arealbruk, slik at kommunen kan sikre en bærekraftig utvikling.

Arealstrategi

Bærekraftig utvikling i hele kommunen

Vi vil bygge et fellesskap der bygd og by blir sterke sammen. Gode og inkluderende lokalsamfunn er viktige for alle innbyggerne i kommunen, uavhengig av bosted. Vi skal utvikle attraktive byer, tettsteder og bygder hvor det er godt å bo for alle og lett å leve miljøvennlig. Samskaping skal brukes som samarbeidsmetode i arbeidet med arealplanleggingen for å fremme innovasjon, stedsutvikling, lokal identitet og sosial bærekraft.

Omfattende fortetting med store boligprosjekter rundt kollektivknutepunkt og i sentrumskjernene priser mange ut, slik at bomiljøene blir ensidige og sosial bærekraft svekkes. Vi vil ha byer og tettsteder med et allsidig botilbud og en sammensatt befolkning. Fortetting må skje med kvalitet innenfor rammene til det enkelte sentrumsområde, slik at det lokale særpreget bevares. Offentlige byrom og grønnstruktur, som er viktige sosiale møteplasser, skal sikres.

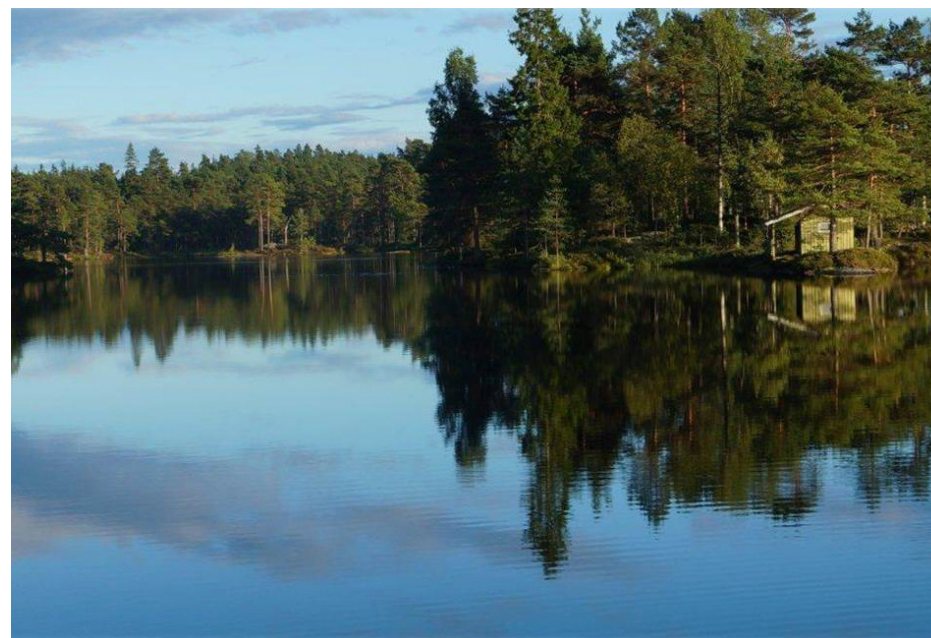
En stor andel av framtidig boligvekst og utvikling vil foregå i byer og tettsteder, men å bo på bygda er del av boligmangfoldet. Ved å fordele deler av befolkningsveksten mot øst og mot lokalsentrene, kan kommunedelene i vest - som har hatt hoveddelen av veksten siste tiår - avlastes, slik at teknisk og sosial infrastruktur kan holde tritt.

For å redusere klimautslipp og redusere tap av natur skal all utbygging, også utenfor byer og tettsteder, først og fremst skje:

- Ved gjenbruk av areal og bebyggelse før nye arealer tas i bruk
- I nærhet til eksisterende teknisk og sosial infrastruktur
- I nærhet til kollektivpunkt

Klima og natur i Indre Østfold

De store sammenhengende naturområdene, Glomma og de øvrige vassdragene, det rike kulturlandskapet, og grønnstrukturen som griper inn i tettstedene, representerer viktige verdier som må forvaltes på en bærekraftig måte. Naturressursene og biologisk mangfold skal også i fremtiden gi grunnlag for næring, friluftsliv og naturopplevelser. Klimaendringene er uunngåelige, og vi må spille på lag med naturen. Naturområder kan fordrøye store nedbørsmengder, dempe vind og gi skygge når temperaturen øker.

Vekst og attraktivitet

Når vi utfordrer SSBs prognoser og legger en høyere befolkningsvekst til grunn i samfunnsdelen, betyr det at vi samtidig må gjøre aktive grep for å øke konkurransekraften og tiltrekke oss flere nye innbyggere, særlig barnefamilier, unge voksne og førstegangsetablerere. Da må vi kunne tilby gode bosteder og arbeidsplasser.

Økt bostedsattraktivitet: De stedene som blir attraktive over tid er de som tilbyr attraktive og gode boliger og bomiljø, urbane tilbud, enkel hverdag med korte avstander og kvalitet og særpreg i omgivelsene.

I Indre Østfold bør vi sikre stor variasjon i attraktive og nye boligtyper, som ulike former for bofelleskap og generasjonsboliger, rekkehus i by (townhouse) og byvillaer. Den enkelte bolig skal bygges med kvalitet. Småbyurbanitet med nærhet til natur og kulturlandskap skal ivaretas som konkurransefortrinn for Indre Østfold. Framtidsrettet grønn mobilitet, der fossilfri ferdsel og korte avstander til kollektivpunkt står sentralt, gir reduserte utslipp, mindre støy og mulighet for økt fysisk aktivitet og liv i byer og tettsteder.

Lokale særpreg i byene, tettstedene og lokalsentrene - som historie, kulturminner og kulturmiljø, arkitektur og landskapstrekk - skal brukes i stedsutviklingen for å styrke identitet og tilhørighet. Estetikk i bygningsmasse, utearealer og byrom skal vektlegges gjennom blant annet farge- og materialbruk, belysning og skilt.

Byutvikling og handel: Arealstrategien bør forsterke en satsing på Mysen og Askim bysentra, med hovedvekt på detaljhandel og arbeidsplassvekst. Byene har alltid hatt, og har fortsatt per 2021 en stor andel av store varehus og handel med plasskrevende varer som hagesentre, møbelforretninger og byggevareforretninger. Plasskrevende handel er også maskinforretninger representert ved Felleskjøpet, som er lokalisert i de store tettstedene og som sammen med for eksempel kornsiloene tydeliggjør stedenes viktige rolle overfor bygdene rundt. Handel er byenes viktigste drivkraft, som trekker med seg arbeidsplasser og andre aktiviteter og er grunnleggende for vitale og attraktive byer.

Utvikling av handel på de regionale næringsområdene truer byene og må derfor nedtones, til fordel for tradisjonelle næringsvirksomheter (lager, industri og produksjon, service- og håndverksbedrifter). Det er allerede regulert 2-300 daa til handel på Slitu/Brennemoen og Hoen/Sekkelsten. I tillegg har vi flere mindre næringsområder med plasskrevende handel som skal opprettholdes, og om mulig fortettes. De omfatter blant annet etablerte miljøer med bilforretninger, som er hensiktsmessig å opprettholde der de ligger. Nytt areal til handel med plasskrevende varer utenfor sentrumsområdene skal ikke avsettes i planperioden. I de mindre tettstedene kan det tilrettelegges for handel som dekker det lokale behovet.

Attraktive næringsarealer: Kommunen har et mangfold av næringsområder og det må sikres at den enkelte virksomhet kan etableres på det best egnete arealet, vurdert ut fra type næring (ABC-prinsippet). Vi må være offensive og sikre at vi til enhver tid har et variert utvalg av godt egnete og attraktive næringsarealer for ulike typer virksomheter.

Type lokalitet	Tilgjengelighet til kollektivtransport	Type virksomhet
A	God	Mange ansatte, ikke avhengig av bil (f.eks. kontorer, utdannings- og helseinstitusjoner)
B	Middels	Middels avhengig av bil (f.eks. lettere industri, salg og service)
C	Ingen tilknytning til kollektivtransport	Avhengig av bilbruk, relativt få ansatte (f.eks. lager-, engros- og transportfirmaer)

Kommunikasjoner - samferdsel og infrastruktur: Et velfungerende transportnett internt i kommunen og til omliggende regioner, er av vital betydning for samfunnsutviklingen. Attraktive bomiljøer og arbeidsplasser er avhengig av gode kommunikasjoner. Kommunen vil derfor arbeide for å bygge ut og effektivisere transporttilbudet på vei og bane.

Utvikling av det lokale togtilbudet vil innebære behov for å avsette nye arealer i kommuneplanen til dobbeltspor og togparkering. Grensekryssende togforbindelser gjennom regionen betinger at det avsettes hensynssone til ny jernbanetrasé, i påvente av overordnet avklaring. Dette må skje i samarbeid med andre involverte kommuner.

Strategi for utbygging av bredbånd sikrer at alle husstander og lokale bedrifter skal ha mulighet for bredbånd i løpet av 2023.

Det er avdekket betydelige avvik og store behov for oppgraderinger innenfor vann- og avløpssektoren, og kommunen har store investeringsbehov i årene som kommer. Investeringene må tas etappevis, noe som betyr prioritering av retning og rekkefølge. Kartlegging av ledningsnett for vann og avløp skal være ferdigstilt i 2021. Dette vil være et viktig grunnlag i arbeidet med arealdelen.

Arealstrategier

Strategier for ivaretagelse av klima og naturverdier

1. Nullvisjon for nedbygging av matjord.
2. Grønnstrukturen i tilknytning til bebyggelsen, og de store sammenhengende naturområdene med bekker, elver og vann skal sikres og gjøres godt tilgjengelig.
3. Det skal være under 500 meter til nærmeste friluftsområde.
4. Vi skal ha rene vassdrag og sikre godt drikkevann.
5. Opprettholde naturmangfold.
6. Det skal planlegges for å minimere skader forårsaket av klimaendringer. Naturbaserte og flerfunksjonelle overvannsløsninger skal foretrekkes.

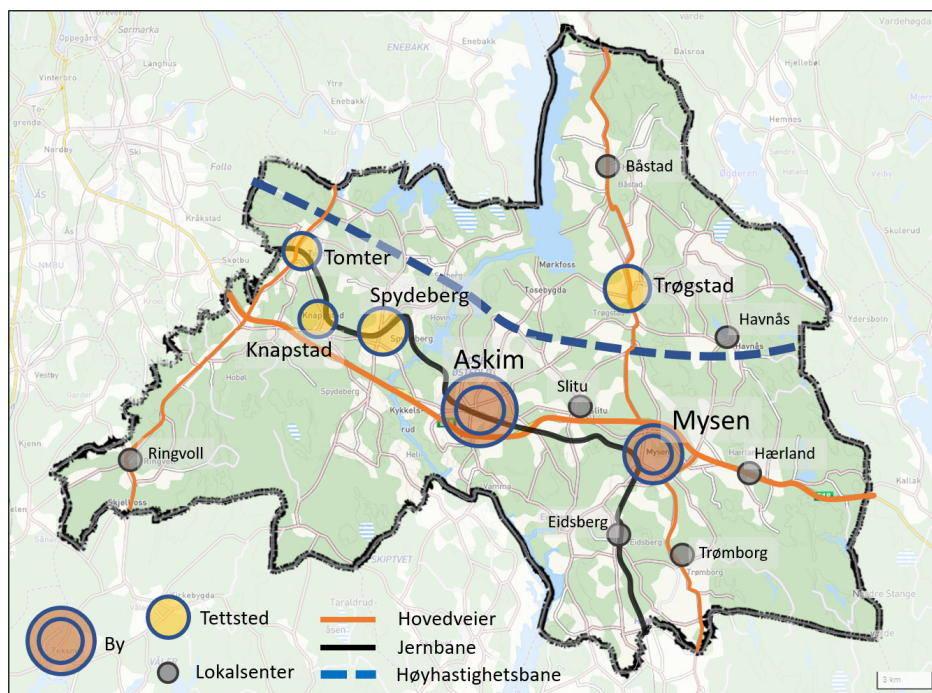
Strategier for sosial bærekraft, økt vekst og attraktivitet

7. For å styrke sosial bærekraft og skape attraktive bostedsområder skal det legges til rette for varierte boligtyper for ulike aldersgrupper og livssituasjoner, steder og prisklasser.
 - Vi skal satse på varierte boligtyper, også i sentrum, egnet for barnefamilier, unge voksne og førstegangsetablerere for å øke attraktiviteten og legge til rette for økt tilflytning.
 - Vi skal ha tilstrekkelig tilgang på boliger egnet for eldre.
8. I alle boligprosjekter skal det sikres høy boligkvalitet, med vekt på god takhøyde, gode lyd- og lysforhold og god planløsning.
9. Vi skal satse på grønn mobilitet for å bidra til å redusere klimautslipp og økt stedsattraktivitet, herunder bygging av gang- og sykkelveier og bedret busstilbud mellom tettstedene og på pendlerutene ut av kommunen.
10. Det skal avsettes tilstrekkelige arealer til boligformål i alle tettsteder og lokalsentre slik at man kan opprettholde gode tjenester, videreutvikle gode boverdier og sikre gode lokalsamfunn.
11. Spredt boligbygging utenom byer, tettsteder og lokalsentre tillates og kan utgjøre inntil 5 % av kommunens årlige boligbygging.

12. Lokalisering av næring skal følge ABC- prinsippet. Lokalisering av detaljhandel skal bidra til å styrke eksisterende by- og tettstedssentre og bidra til effektiv arealbruk og miljø- og helsefremmende transportvalg.
13. Indre Østfold skal legge til rette for en betydelig arbeidsplassvekst. Gjennom bedre balanse mellom antall innbyggere og antall arbeidsplasser skal vi skape økt boattraktivitet og lavere klimagassutslipp. Det må derfor sikres store nok næringsarealer i arealplanen.
14. Vi skal til enhver tid ha en variert arealreserve med ubebygde næringsarealer der atkomst, tilstrekkelig vann- og avløpskapasitet, kraftforsyning og internettilknytning er avklart.
15. Vi skal legge til rette for spredt næringsutvikling, også i forbindelse med gårdsbruk.
16. Universell utforming er nødvendig for noen, men nyttig for mange. Vi skal legge til rette for et inkluderende samfunn, og systematisk arbeide for å tilpasse det offentlige rom og funksjoner.
17. Vi skal sikre tilstrekkelig areal for framtidig kommunal tjenesteyting
18. Masseuttak og deponier må lokaliseres og driftes vurdert ut fra lokale og regionale behov. Det må tas nødvendig hensyn til natur og miljø, herunder krav til transporteffektivitet. Kapasitet ved eksisterende anlegg skal vurderes før nye arealer tas i bruk.
19. Vi skal arbeide for å utvikle et godt lokalt transportnett for veg og bane med gode regionale forbindelser.
 - Vi skal legge til rette for økt bruk av Østre linje til persontrafikk og godstransport
 - Vi skal legge til rette for de nye jernbanestrekningene; Oslo-Stockholm og Oslo-Gjøteborg (Skagerakbanen), forutsatt at det etableres stoppested i Indre Østfold.
 - Vi skal arbeide for opprustning av Ring 4 som sentral avlastningsvei gjennom Østfold
 - Vi skal arbeide for opprusting av Riksvei 22 som sentral avlastningsvei gjennom Østfold

Senterstruktur

Indre Østfold kommune har en flerkjernet struktur med to byer og mange ulike tettsteder og lokalsentre. Det er viktig å avklare stedenes interne rolle i kommunen for å legge til rette for en samordnet og forutsigbar utvikling. Avgrensning av byene, tettstedene og lokalsentrene skal senere fastsettes i plankartet i arealdelen.

Gjenbruk av arealer skal bidra til å redusere arealforbruket. Grad av fortetting, herunder byggehøyder, skal være tilpasset det enkelte sted. Planleggingen skal sikre trygge og inkluderende lokalsamfunn.

Utviklingen skal bygge opp under et godt kollektivtilbud. I stasjonsbybåndet fra Mysen via Askim, Spydeberg og Knapstad til Tomter skal utbyggingsområder lokaliseres i sykkelavstand fra jernbanestasjonene. Det skal prioriteres å sikre gode sammenhengende gang- og sykkelveier inn mot stasjonene.

Byene

Askim og Mysen skal ha høy arbeidsplass tetthet med arealeffektive virksomheter og ulike fagmiljøer. Fordeling og profilering skal jobbes videre med i arealdelen. Byene skal utvikles med et urbant botilbud. Askims rolle som kommunesenter, regionalt handelssted og attraktiv besøksby skal videreføres. Det skal i planperioden legges særlig vekt på å styrke Mysen bys funksjon som regionalt handelssted. Byen skal ha et stort innslag av kommunale arbeidsplasser.

Tettstedene

Den korte avstanden mellom Spydeberg og Knapstad gjør det naturlig å se utviklingen av de to stedene under ett som et sammenhengende tettsted. **Spydeberg sentrum** utvikles videre i sentrumskjernen, der småbypreg skal ivaretas. Stasjonsgata skal beholde sitt særpreg. Det legges til rette for utvikling av lokal handel og servicetilbud. **Knapstad** skal utvikles med variert boligbebyggelse. Ved videre utbygging skal viktig viltkorridor bevares.

Trøgstad er tettsted for kommunens nord-østlige del. Det legges opp til et lokalt handels- og servicetilbud. Særpreg med lav bebyggelse og et kompakt sentrum skal ivaretas. Tettstedet skal ha et stort innslag av kommunale arbeidsplasser.

Tomter er tettstedet nærmest Oslo og skal videreutvikles som attraktivt bosted med variert boligbebyggelse. Nær stasjonen skal det lages et kompakt sentrum med private og offentlige tjenester.

Lokalsentrene

De minste stedene har store ulikheter. Alle lokalsentrene skal ha skoler, idrettsplasser og ulike typer forsamlingslokaler, og de fungerer som samlingspunkt for grendene rundt. Lokalsentrene har varierende grad av kollektivdekning. Det tilrettelegges for boligutvikling slik at lokale servicetilbud kan opprettholdes og man sikrer en god aldersbalanse i det enkelte sted. Det skal arbeides for at hvert lokalsenter skal ha ett sentralt kollektivknutepunkt og gode møteplasser, om mulig på samme sted.

Lokalsentrene Båstad og Ringvoll er lokalisert i ytre deler av kommunen, langs tverrforbindelser som knytter kommunen og stedene til andre arbeidsmarkedsregioner. Båstad og Ringvoll har forholdsvis tydelig avgrensede sentrumsområder med forretninger, noe tjenesteyting og næringsvirksomhet.

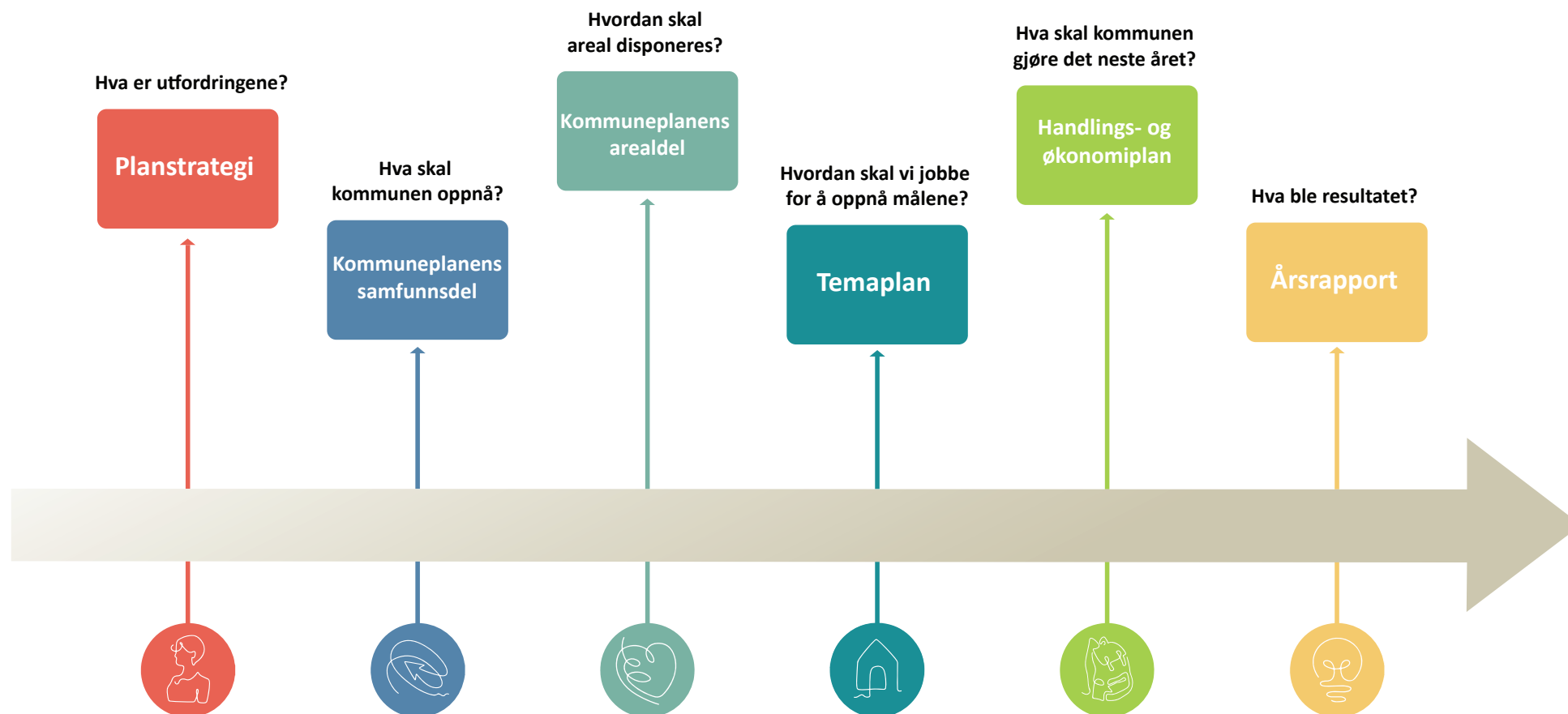
Havnås, Trømborg og Slitu er mindre lokalsentre med få funksjoner i sentrumsområdet. Slitu er større enn de andre og ligger tett opp mot næringsområdet Slitu/Brennemoen.

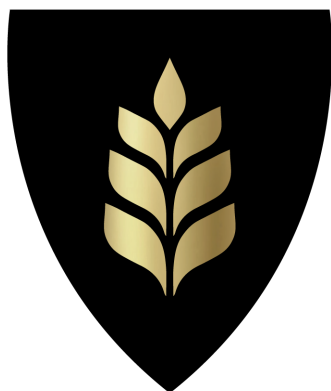
Hærland og Eidsberg (Kirkefjordingen) mangler et definert bebygd sentrum. De kan bedre betegnes som grendesentre der området med skole/forsamlingslokaler fungerer som senter for flere mindre grender.

Veien videre

Felles samfunnsdel legges til grunn for alt arbeid og videre utvikling av kommunen. Den skal være styrende for prioriteringer i handlings- og økonomiplanen og øvrige planer. Handlings- og økonomiplanen utgjør kommuneplanens handlingsdel. Rapportering skjer i årsrapporten.

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet